voeren, dit hier in bijzonderheden aan te toonen, maar wie ooit van deze oude sagen studie heeft gemaakt om ze met Genesis te vergelijken, moet wel willens blind zijn om niet het Goddelijke licht te zien, dat uit deze overtraditie van Genesis ons tegenschittert.

Vandaar dat er ook geen de minste reden is voor den gelooviger om zich beangst te maken, wanneer in deze oude overleveringen der volkeren weer een verhaal ontdekt wordt, dat met Genesis zekere overeenkomst biedt. Natuurlijk zal de ongeloovige daarin een bewijs zien, dat de schrijver van Genesis eenvoudig deze tradities heeft overgenomen en ze niet anders dan sagen en mythen zijn, maar voor ons ligt er juist een bewijs te meer in, dat de Heilige Schrift ons de oudste tradities van de menschheid, maar dan in gezuiverden vorm, heeft bewaard. Zelfs kan men nog verder gaan, en waar de Heilige Schrift zelf ons naar Babel verwijst als de oudste bakermat der menschheid en ons toont, hoe Abraham, de stamvader van Israel, uit Ur der Chaldeeën afkomstig was, daar ligt het voor de hand, dat de traditie van Israel het meest zal overeenkomen met die traditie die juist bij deze volkeren gevonden werd. Bij het zondvloedverhaal is dit dan ook reeds gebleken en het is volstrekt niet ondenkbaar, dat bij verdere onderzoekingen van de schatten, die in Babel, Nineve, Nippur en elders nog verscholen liggen, eveneens parallelverhalen zullen ontdekt worden van hetgeen de Schrift aangaande het Paradijs, den zondeval en de historie van de patriarchen vóór den zondvloed ons verhaalt.

Tot dusverre was men op dit punt echter met zijn vondsten nog niet zeer gelukkig geweest. Wel had men telkens gemeend zulke parallelverhalen te hebben ontdekt, maar bij nader onderzoek bleef daarvan niet veel over. Een Chaldeeuwsche of Babylonische Genesis, die ook maar eenige overeenkomst kon aanbieden met hetgeen Genesis ons leert, is, trots den ophef, dien men er van gemaakt heeft, nog niet gevonden. Het was dan ook meer te danken aan het speelziek vernuft der geleerden dan aan een ernstig historisch onderzoek, wanneer men beweerde, dat Israël zijn Genesis aan Babel ontleend had. Met name de voorstellingen van den zondeval, die men meende te Babel ontdekt te hebben, bleken niets met het verhaal van de Schrift gemeen te hebben. Eerst thans schijnt het echter, dat men zulk een oud verhaal van den zondeval gevonden heeft. Aan deze vondst hecht men daarom te meer waarde, omdat dit verhaal niet gevonden is in de bibliotheek van koning Assurbanipal, die omstreeks 650 vóór Christus leefde, maar in de tempelbibliotheek van Nippur, en in het oud-Sumerisch is geschreven, waarom men meent, dat dit verhaal ten minste 2500 jaar voor onze jaartelling zou geschreven zijn. Het zou dus ouder wezen dan Genesis, en zelfs ouder dan Abraham, naar onze gewone chronologie gerekend. In hoeverre deze cijfers juist zijn, laten we in het midden. Vooral op het gebied der chronologie van deze oude gedenkstukken heerscht nog zooveel verschil van meening, dat men wel met de uiterste voorzichtigheid zulke cijfers heeft te beschouwen. Geleerden, die zulke vondsten doen, zijn gewoonlijk tot eenige overdrijving geneigd. Maar ook al laat men de juistheid van dit jaarcijfer rusten, zeker is wel, dat men hier met een zeer oude oorkonde te doen heeft.

De heer S. Langdon, die deze oorkonde ontdekt heeft, vestigde het eerst op haar de aandacht in de *Proceedings of the Society of Biblical Archaeology* van Juni en heeft thans voor de leden van deze vereeniging een lezing over deze vondst gehouden, waarin hij uitvoeriger meedeelingen over den inhoud van dit verhaal doet. Aan het verslag, dat de *Nieuwe Rotterdammer* onder zijn kerknieuws van deze lezing geeft, ontleenen we den, korten inhoud van dit Paradijs, zondvloed en zondeval-verhaal:

Eerst wordt een beschrijving gegeven van het Soemerische Paradijs, den berg Dilmoen, waar Enki, de watergod, en zijn vrouw Damkina in vrede wonen met de menschen. Het is een reine en heilige plaats, waar ziekte en onderdom onbekend zijn, en waar de dieren elkaar niet verslinden. Maar spoedig verandert dat, Enki beklaagt zich erover, bij Nintoed, de moedergodin, die volgens de Nippoer-overlevering de menschen uit aarde schiep, dat de menschen niet meer den verschuldigden eerbied jegens hem in acht nemen. Hij zal hen daarvoor straffen, door hen in eeuwigen slaap te doen vergaan en de aarde in een zondvloed te verdelgen. De reden van den afval der menschen wordt ons in dit onschrift niet genoemd.

Er volgt een beschrijving van den zondvloed, die niet veel overeenkomst vertoont met het Babylonische verhaal. De menschen versmelten „als vet, als talk" in het water, maar Nintoed komt te rechter tijd tusschenbeide en redt een godvruchtig koning, die later goddelijke eer geniet, Tagtoeg geheeten, en eenige anderen, in een schip, waardoor zij aan den vloed ontkomen.

Bij verderen voortgang van het verhaal vinden wij Tagtoeg en twee zijner volgelingen bezig in een tuin, dien zij beplanten en besproeien.

Enki laat hem in zijn tempel komen, en deelt hem daar geheimen mee, d.w.z. hij beschouwt hem als een god. Na een breuk in de kleitafel vervolgt het opschrift met de mededeeling, dat Nincharsag, een andere naam voor de moedergodin, de vromen, die bij den zondvloed waren gespaard gebleven, laat komen en hun mededeelt, dat zij verschillende plaatsen als voedsel konden gebruiken, maar dat enkele andere planten voor hen verboden waren. Tot de laatste behoort ook de cassia, waarvan echter Tagtoeg, niettegenstaande het verbod, plukt en eet. Hij wordt daarop door Nincharsag vervloekt en hem wordt aangezegd, dat hij niet zal blijven leven, maar met de zijnen moet sterven.

In het verhaal schijnt door te schemeren, dat men geloofde, dat de eerste menschen zeer langlevend waren, en dat na den val die langlevendheid geleidelijk afnam. Dit komt ook uit in het Babylonische verhaal van Berosus.

Tagtoeg overtrad het bevel der goden, maar doordat hij van de verboden plant at, kreeg hij niet het eeuwige leven, zoodat Langdon de cassia beswaarlijk als levensplant meent te kunnen aanmerken, zooals hij aanvankelijk had gedaan. In zoover gaat dus de vergelijking met het verhaal in Genesis niet op.

De godin laat den mensch in zijn gevallen staat, waarin hij door de overtreding van het gebod was gekomen, echter niet alleen; zij zendt hem acht helpers om hem in zijn hard lot bij te staan.

Natuurlijk zal moeten afgewacht worden tot de letterlijke tekst van het verhaal gepubliceerd is geworden, voordat men er een definitief oordeel over vellen kan. Maar uit hetgeen de heer Langdon meedeelde, blijkt reeds genoegzaam, hoever dit zoogenaamde zondeval-verhaal van Genesis 3 afwijkt. Zelfs kan van een eigenlijk zondeval-verhaal geen sprake wezen, want deze zoogenaamde »zondeval" vindt blijkens dit verhaal eerst plaats *na den zondvloed* en de zondvloed zelf wordt reeds voorgesteld als een straf over de goddeloosheid der menschen. Niet de zondeval der menschheid, maar alleen een bepaalde zonde van degenen, die door de ark gered zijn, wordt hier verhaald. En al zijn er ongetwijfeld enkele trekken van overeenkomst, die op verwantschap met het zondeval-verhaal der Schrift wijzen, zooals het verbod om van een bepaalden boom te eten, en de straf, dat de overtreder van dit gebod met de zijnen den dood zal sterven, daartegenover staat, dat van den Boom des Levens geen sprake is, evenmin van de slang, die den mensch verleid heeft, en ook niet van een uitdrijven van onze voorouders uit het Paradijs. Bovenal, ook hier behoeft men beide verhalen slechts naast elkander te leggen, om te voelen hoe diep dit oud-Sumerische verhaal staat beneden hetgeen de H. Schrift ons van den zondeval in het Paradijs verhaalt.

DR. H. H. K.

Leestafel.

DR. P. A. E. SILLEVIS SMITT. HANDBOEK VOOR DE HEILIGE GESCHIEDENIS. Tweede Deel. HET NIEUWE TESTAMENT. Kampen. — J. H. Kok. — 1914.

Aan de uitnoodiging van den geachten uitgever J. H. Kok te Kampen om een »bijbelsche Geschiedenis« te boek te stellen, voor allerlei kring dienstig en naar den eisch van onzen tijd, heb ik, na eenig nadenken over de taak, die ik daarbij op mij nam, met bereidwilligheid gevolg gegeven.

Aldus DR. SILLEVIS SMITT in de INLEIDING, gedateerd op September 1912, die hij vóór het eerste deel van zijn HANDBOEK schreef en in welke INLEIDING hij tevens rekenschap geeft van het gebruik der uitdrukking HEILIG in plaats van »bijbelsche« of »gewijde« geschiedenis.

Dat eerste deel, het OUDE TESTAMENT, is reeds vroeger door mij hier besproken. Nu onlangs verscheen ook het tweede, het NIEUWE TESTAMENT, en daarmee is de taak, die DR. SILLEVIS SMITT op zich had genomen, volbracht.

Volbracht, ook wat dit tweede deel betreft, op een wijze waarmee, naar het mij voorkomt, zijn uitgever tevreden kan zijn.

* * *

Het werk, dat hier in twee keurige banden ook typographisch mooi, voor mij ligt, is metterdaad een boek voor allerlei kring van christenen, zooals de heer KOK op het oog had. Ik twijfel dan ook niet of de auteur zal de voldoening hebben, dat deze zijn arbeid, waar achter blijkbaar heel wat studie zit, om z'n dienstigheid, in dien kring veel zal worden gebruikt.

Dit HANDBOEK toch is een dienstig studieboek bij voorbereiding tot onderscheidene examens in de „bijbelsche Geschiedenis" en bij voorbereiding tot het geven van onderwijs in dit vak op Christelijke scholen en Zondagsscholen. Maar ook voor hen, die noch tot de kategorie der examinandi, noch tot die der onderwijzers behooren, is het een dienstig boek. Dienstig tot vermeerdering en verdieping hunner kennis en tot versterking in hun schriftgeloof.

En dat alles is het, óók doordat het is een HANDBOEK VOOR DE HEILIGE GESCHIEDENIS naar den eisch van onzen tijd.

„De ontwikkelingsgang der Theologische Wetenschap" schreef DR. SILLEVIS SMITT in zijn bovengenoemde INLEIDING, „bijzonder in de laatste decennien stelt ook aan de beoefening der Heilige Geschiedenis haar eischen, en de gegevens, die met den dag vermeerderen, moeten ook op dit terrein worden verwerkt". Metterdaad heeft de auteur bij de bewerking van dit zijn tweede deel, niet minder dan bij die van zijn eerste met deze eischen rekening gehouden. Hij heeft daarbij zoowel verwerkt de gegevens, die de nieuwe ontdekkingen bieden voor de kennis van de Grieksch-Romeinsche wereld, waarin het jonge Christendom optrad, alsook positie genomen tegenover hypothesen en theorieen omtrent het ontstaan van het Christendom en van zijn oorkonden, die met het Christelijk geloof aan de bijzondere Openbaring onvereenigbaar zijn. En zulk positie-nemen is bij een HANDBOEK als dit, des te meer een eisch des tijds, nu de zooeven genoemde hypothesen en theorieen in schier alle kringen, ook van ons volksleven al meer zijn doorgedrongen.

Het is daarbij een niet geringe verdienste, dat waar meer wetenschappelijk onderzoek noodig was, de populaire trant zooveel mogelijk is behouden.

* * *

In dit zijn TWEEDE deel handelt de auteur, overeenkomstig zijn, in de INLEIDING op het eerste, gegeven program als: DERDE gedeelte der Heilige Geschiedenis: VAN DE KOMST VAN CHRISTUS TOT DE OPENBARING OP PATMOS.

Dit derde gedeelte is dan weer in drie onderdeelen gesplitst, die het Xe, XIe en XIIe boek in heef het werk vormen.

Het Xe boek heeft tot titel: DE VERBINDINGSTIJD TUSSCHEN HET OUDE EN HET NIEUWE TESTAMENT; het XIe: DE CHRISTUS OP AARDE; en het XIIe boek: HET WERK VAN CHRISTUS VAN UIT DEN HEMEL.

Het Xe boek waarin behandeld wordt de periode van ongeveer 400 jaar, welke verloopt tusschen Maliachi's profetie en het optreden van Johannes den Dooper, — geeft een duidelijk inzicht in dat tijdperk, het welk »in engeren zin de voorbereiding tot het Nieuwe Testament kan genoemd" en dan ook zeer dienstig is om den inhoud van XIe en XIIe des te beter te doen verstaan.

Vooral van het eerste en tweede boek der MAKKABEEN en evenzoo van FLAVIUS JOSEFUS is hier door den schrijver een ijverig en goed gebruik gemaakt; van PHILO echter maar heel weinig.

De eerste 10 hoofdstukken van dit Xe boek zijn gewijd aan de staatkundige geschiedenis der JODEN tot op den val van JERUSALEM in 70 n. Chr., met als AANHANGSEL: »de positie van het Jodendom in de wereld tot op heden". De laatste 5 hoofdstukken van dit Xe boek geven een niet minder klare en duidelijke beschrijving van »de inwendige toestanden« van het Jodendom in Palestina en in de Diaspora. De lezers worden hier ingelicht onder meer, omtrent het Sanhedrin, de Schriftgeleerden, de Farizeers en Sadduceën, de Synagoge en de Messias-verwachting.

* * *

In het XIe boek laat PROF. SILLEVIS SMITT aan het hoofdstuk: de GEBOORTE VAN JOHANNES DEN DOOPER, over wien hij reeds vroeger een zeer verdienstelijke monographie had gegeven, een hoofdstuk voorafgaan over: de VOLHEID DES TIJDS. Van dit hoofdstuk vooral geldt wat ik hierboven schreef omtrent SMITT'S positie-nemen tegenover de hypothesen en theorien, die met ons Christelijk Geloof onvereenigbaar zijn. Met kennis van zaken en van uit het standpunt des Geloofs wordt toch in dit hoofdstuk onder meer gehandeld over de »moderne" hypothesen en theorien omtrent het ontstaan der evangelien en omtrent den persoon van onzen Heer en Heiland. Na aldus in heel zijn Xe boek en in het Ie hoofdstuk van zijn XIe boek zijn lezers den weg te hebben gebaand, bespreekt de auteur, in de hem zoo eigen gezalfde en pieteit-volle taal, de heilige geschiedenis, vervat in onze vier evangelien. Na de vóórgeschiedenis en JEZUS' voorbereidende werkzaamheid in GALILEA, verhaalt boek XI van »DE(N) CHRISTUS op aarde" en wel in vier perioden, een indeeling waaraan JOHANNES' vermelding van *drie* paaschfeesten ten grondslag ligt.

Over veel wat vaak duister is, wordt hier licht verspreid. Zoo, om iets te noemen over: Cyrenius en de beschrijving; de begrede bij Mattheus en Lucas; den tijd van het laatste Avondmaal.

Weldadig doet ook aan in het weergeven van dit gedeelte der Heilige geschiedenis, het steeds bewaren van het taaleigen der Schrift en het niet opofferen van volledige feitenvermelding aan eigen beschouwingen. Wat SMITT zich ten jare 1912, in zijn INLEIDING tot eisch stelde: »De Heilige Geschiedenis moet vóór alles in haar feiten gekend worden" — is ook in dit deel door hem bereikt.

* * *

Het XIIe boek: HET WERK VAN CHRISTUS VAN UIT DEN HEMEL is van gelijk gehalte als het XIe. Het brengt ons de Heilige Geschiedenis vervat in de HANDELINGEN, de BRIEVEN en, als profetie, in de OPENBARING VAN JOHANNES.

Ook hier naast de feiten en zonder in het minst aan de volledigheid hunner vermelding te schaden, treffende en verduidelijkende opmerkingen als: omtrent het gemeente-leven der eerste christenen, waarin de schrijver, blijkens een andere dan zijn reeds genoemde monographie, zoo uitnemend thuis is; omtrent de tijdsorde der brieven; de afsluiting van N. Tischen kanon.

* * *

Met de voltooiing van dit zijn zoo voorname werk zij PROF. SILLEVIS SMITT, die, als akademisch docent, ook het voor aanstaande predikanten zoo noodige studievak der HISTORIA SACRA onderwijst, van harte gelukgewenscht.

Aan waardeering van dezen zijn arbeid, waartoe hij alleszins bevoegd was, zal het hem zeker niet ontbreken.

G.

Uit de Pers.

In *The Banner* kwam onlangs een waarschuwing voor tegen het Mormonengevaar, die we gaarne hier overnemen, omdat het Mormonisme ook in ons land op tal van plaatsen propaganda drijft. De vertaling van dit stuk danken we aan de *Amsterdamsche Kerkbode*:

Het Mormonisme is in meer dan één opzicht een dreigend gevaar.

In de eerste plaats is het een gevaar op politiek gebied. De Mormonen stemmen b.v. voor 't meerendeel eerder als onderdanen der Mormoonsche priesters dan als inwoners der Vereenigde Staten.

Wil een politicus de stemmen der Mormonen op zich doen uitbrengen bij eene verkiezing, dan heeft hij zich maar te verstaan met hun president. Er zijn er, zoo men zegt, die zich verbonden hebben om niet te stemmen tegen polygamie (veelwijverij). In Utah en de omliggende Staten zijn de politici op allerlei wijze gebonden aan de volgelingen van John Smith.

Iemand die goed op de hoogte is van dit onderwerp, schrijft:

Dat de macht der mormoonsche priesters over hunne kudde nooit sterker is gevoeld dan tegenwoordig, getuigen allen die het weten kunen. De tegenwoordige leden der kerk van Utah zijn de kinderen en kleinkinderen van hen, die trouw zijn gebleven aan hun geloof. Dit jongere geslacht gelooft daarom niet alleen, omdat zij in deze leer zijn onderwezen, maar ook omdat hun voorouders dit geloof reeds hadden. Daarom is het heden ten dage veel moeilijker, eenen Mormoon te overtuigen dat zijn geloof op valsche voorstellingen is gebouwd, dan het vroeger was om dit duidelijk te maken aan mannen en vrouwee, die sich eertijds bij de »heiligen van Utah« aansloten. Daarom zijn er betrekkelijk weinig afvalligen in Utah; daarom óók gehoorzame mannen uit alle standen aan het bevel om als zendeling overal heen te trekken; daarom ook werden de tienden nooit trouwer betaald' sinds de dagen van Brigham Young....

De politieke invloed der Mormoonsche kerk is ook groot in alle Staten om Utah heen. In sommige gevallen is die invloed zelfs onweerstandelijk.

Verder is er in 't Mormonisme een zedelijk gevaar, daar het veelwijverij predikt. Het heet, dat er geene veelwijverij meer bestaat; in werkelijkheid echter is dat wel het geval. Eenigen tijd geleden noemde de *Tribune* met naam en toenaam meer dan tweehonderd gevallen van menschen die sich hieraan schuldig maken. Geen wonder ook, want veelwijverij is een deel van hun geloof. Eene vrouw kan, volgens de Mormonen, slechts als de echtgenoote van een of ander getrouw lid der Mormoonsche kerk den hemel binnengaan. Men gelooft dat de lucht die onze aarde omgeeft, vol is met geesten, die eenen aardschen tabernakel zoeken, waardoor zij redding mogen vinden. Als een gevolg hiervan gelooven de vrouwen, dat hare zaligheid afhangt van een z.g. »vertegeld huwelijk«, en hoe meer kinderen zij ter wereld kunnen brengen, aan des te meer zielen geven zij eene kans op den hemel.

Dán is het Mormonisme een gevaar voor den godsdienst. Het is niet bekrompen en bijgeloovig om te zeggen, dat een Mormoon niet zalig kan worden; het Mormonisme heeft Godonteerende leerstellingen, in lijnrechte tegenspraak met de eerste twee geboden.

Wat leert men met name over God en Jezus Christus?

»God zelf was eens wat wij nu zijn, een verheven mensch (J. Smith, deel 6, blz. 3). Hij (Adam) is onze vadea en onze god, de eenige god met wien wij te doen hebben« (Brigham Young). »De hoofd-god riep de goden tezamen, en hield raad, hoe de wereld voort te brengen« (Jos. Smit). De Mormoonsche catechismus stelt deze vraag: »Zijn er meer goden dan één?" Antw. »Ja, vele." Toen onze vader Adam in den hof van Eden kwam, kwam hij daar in zijn hemelsch lichaam, en bracht Eva, eene zijner vrouwen, met zich" (Brigham Young). »Iedere god is door zijne vele vrouwen de vader van een talrijk geslacht, zonen en dochteren....; want iedere vader en moeder krijgen steeds kinderen" (The Seer 1,37). »Jezus Christus en de Vader zijn twee personen evenals Johannes en Paulus twee personen zijn.... en hebben organen en ledematen zooals ieder mensch (P. P. Pratt). »Daar is geen andere god in den hemel dan een god van vleesch en bloed" (J. Smith).

Deze God-onteerende leerstellingen roepen om wraak, en een heilig God zal zulk een vreeselijk geloof eenmaal oordeelen.

Het is te erger, daar het Mormonisme steeds méér een dreigend gevaar wordt.

In April 1830 begonnen met zes leden, die in zes maanden tot 75 waren vermeerderd, is het Mormonisme in de laatste jaren met groote snelheid toegenomen, in spijt van allerlei moeilijkheden. In 1890 waren er in de Vereenigde Staten 144000 leden, waarvan er 118000 in Utah woonden. Nu zijn er in Utah alleen ca. 200.000 en in de Vereenigde Staten bijna 100.000, die hier en daar gemeenten vormen. Deze gemeenten zijn in Alberta, Canada, Colonia, Mexico en andere plaatsen.

Utah heeft eene bevolking van 373351 zielen. Naar de laatste telling zijn 50 pCt. dier bevolking Mormoonsch en 5.2 pCt. gelijkelijk verdeeld tusschen Roomsche en Protestantsche kerken.

Deze opvallende vermeerdering versterkt het geloof der Mormonen, dat hun kerk in de toekomst de Amerikaansche Republiek zal veroveren en een Mormoonsch rijk zal stichten; een ideaal dat door hun groei ernstig moet worden onder de oogen gezien. Daarbij spannen de Mormonen al hun krachten in om dit ideaal te verwezenlijken. Ze gaan inderdaad uit in de heggen en steggen en dwingen om in te gaan.

In de zendingsverslagen der Mormonen wordt geconstateerd, dat er 2300 ouderlingen in de wereld zijn uitgegaan om heiden-christenen tot het Mormonisme te bekeeren. Hiervan werken er 600 in 't buitenland. Tot nog toe gingen er slechts mannen op deze zendingstochten, maar nu worden ook jonge vrouwen uitgezonden. Soms gebeurt het, dat deze vrouwen in eenzame streken eene school oprichten en voor een kleinigheid de kinderen onderwijzen, om zoodoende meer invloed te verkrijgen.

Twee aan twee (zoo zij zeggen, zonder buidel ef male) reizen de ouderlingen ieder naar een bepaald district, terwijl ze, waar ze komen, geschriften achterlaten. Na eenigen tijd bezoeken zij dezelfde gezinnen nogmaals, spreken met hen die geschriften van hen lazen of die vroeger naar hen luisterden. Waar zij vriendelijk ontvangen zijn, keeren zij terug; zij gaan systematisch te werk.

't Is meermalen gebeurd, dat vrouwen naar Utah gelokt werden met huwelijksbeloften — iets dat een zendeling die in veelwijverij gelooft, licht kan beloven.

Officieele Berichten.

Veldprediking c. a.

Om misverstand te voorkomen deelt Ds. Gerber van 's-Hertogenbosch even aan de kerken mede, dat de aangevraagde collecte, bestemd voor de hulp in de veldprediking en de geestelijke verzorging onzer militairen, dient gezonden te worden aan den secretaris-penningmeester der deputaten van de Generale Synode ad hoc, Ds. A. H. van Minnen, te 's-Gravenzande.

Theologische School.

Het college van curatoren der Theologische School deelt bij dezen mede, dat de senaat der Vrije Universiteit te Amsterdam, in zijn vergadering van 11 Dec. ll., volgens art. 11 van het reglement der Vrije Universiteit, besloten heeft »dat de bezitters van een diploma of getuigschrift, dat zij met goed gevolg propaedeutisch examen en candidaats-examen in de Theologie aan de Theologische school van de Geref. Kerken in Nederland hebben afgelegd, worden vrijgesteld van de verplichting tot het afleggen van deze examens aan de Vrije Universiteit".

Namens het college van curatoren voornoemd:

B. VAN SCHELVEN, *voorz.*
A. M. DONNER, *secr.*

Amsterdam / Amersfoort 21 Dec. 1914.

Kort verslag van de vergadering der Geref. Kerken in de classis Zwolle, gehouden 12 Nov. 1914.

Art. 1. De vergadering wordt door den praeses geopend, die laat zingen Ps. 18 vs. 17, Psalm 97 leest en voorgaat in den gebede.

Art. 2. Tot het nazien der credentiebrieven worden aangewezen Ds. Westerbeek van Eerten en Ds. Brouwer. Alle kerken blijken regelmatig vertegenwoordigd.

Art. 3. Als moderamen nemen zitting Ds. F. Bruinsma, praeses, Ds. Schoemakers, scriba en Ds. J. Douma, assessor.

Art. 4. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 5. Ingekomen. Een schrijven van een lid der Geref. Kerk te Z., die bezwaren inbrengt tegen zijnen kerkeraad. De classis keurt de behandeling des kerkeraads goed.

Art. 6. Rapporten. *a.* Het rapport aangaande den Evangelisatie-arbeid te Heino. De behandeling wordt tot de e.k. class. vergadering uitgesteld. *b.* Het rapport van den Zendingsdeputaat. *c.* Het rapport over de zaak in de kerk te G. Den deputaten wordt dank gezegd.

Art. 7. Regeling der vacaturebeurten. 6 Dec. Blokzijl, Dr. Hania, Kamperveen, Ds. Elzenga. Langeslag, Ds. Gispen. Oldemarkt, Ds. Bosch. Wilsum, Ds. Bruinsma. 10 Jan. Hasselt, Ds. Westerbeek v. Eerten. Kamperveen, Ds. Schoemakers. Langeslag, Ds. Wielenga. Oldemarkt, Ds. Sluis. Blokzijl, Ds. Eskes.

Art. 8. Besloten wordt, dat de classis zich voortaan door een lid van het moderamen zal doen vertegenwoordigen bij intree, afscheid en jubilea harer dienaren.

Art. 9. Instructies. De kerk van Zalk vraagt en verkrijgt acte van losmaking voor haren dienaar Ds. Bruinsma, wien bij monde van den assessor eenige hartelijke woorden van afscheid worden toegesproken. Als consulent der kerk wordt op haar eenparig verzoek aangewezen Ds. Schoemakers. De kerk van K. vraagt den 2den trap van censuur op een lidmaat te mogen toepassen, wat wordt toegestaan.

Art. 10. Rondvraag art. 41.

Art. 11. Als roepende kerk voor de volgende vergadering wordt aangewezen de kerk van Rouveen, als praeses B. Schoemakers, scriba B. Schilder, terwijl de assessor door den praeses zal aangewezen worden.

Art. 12. De korte notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 13. De praeses spreekt nog enkele hartelijke woorden van afscheid en sluit de vergadering. De assessor gaat voor in dankzegging.

Op last der classis,
J. DOUMA, *h. t. assessor.*

Kort verslag van de vergadering der Geref. Kerken in de Classe Schiedam, gehouden aldaar op Dinsdag 24 Nov. j.l.

I. Op verzoek van de roepende Kerk van Hoogvliet opent Ds. Koster op de gebruikelijke wijze.

II. Uit het Rapport, uitgebracht in zake de Credentie-brieven blijkt, dat al de kerken vertegenwoordigd zijn. De Kerken te Hoek van Holland en Poortugaal deputeerden naast een ouderling een diaken. De redenen gehoord, wordt dezen broeders zitting en keurstem verleend.

III. Het Moderamen constitueert zich als volgt: Ds. Sieders, praeses; Ds. Koster, assessor; Ds. Felderhof, scriba en Ds. Berends, adj. scriba.

IV. Ds. Goris, door de vorige vergadering aangewezen om de Kerken der Classe te vertegenwoordigen bij de herdenking van 't feit, dat de Kerk te Hoek van Holland voor 25 jaren werd gemstitueerd, brengt rapport uit, terwijl Ds. Hagenbeek van Vlaardingen B., die eene roeping ontving naar de Kerk te Harderwijk, daarmee wordt gelukgewenscht, met bijvoeging van den wensch, dat het Gode behage hem in ons midden te laten.

V. De notulen der vóórlaatste vergadering, zijnde eene gewone, en die der laatste, zijnde eene buitengewone vergadering worden door den scriba gelezen en behoudens een enkele wijziging goedgekeurd en geteekend.

VI. Door Ds. Berends wordt rapport uitgebracht van de door Br. Sluijter en hem gehouden visitatie in eene der Kerken. Voor eene daar nog bestaande moeilijkheid wordt eene Commissie benoemd, welke in de volgende vergadering rapporteeren zal.

VII. Is ter tafel een verzoek van de Classe-Brielle om hulp in den Dienst des Woords voor de maanden December tot Juni.

Wegen vele vacature-diensten in eigen boezem, besluit de Classe dit verzoek ditmaal te wijzen van de hand.

VIII. De regeling der vacaturebeurten wordt door den betrokken Deputaat voorgelezen.

IX. Door Ds. Vonk wordt gelezen het Rapp. der Commissie in zake al of niet doorvoering der pensioen-regeling. Het advies der Comm. wordt, na breede toelichting en ampele discussie, aangenomen. Volgens het advies worden 4 Deputaten aangewezen ter behartiging dezer zaak. Het zijn de D.D. Vonk en Berends en de ouderlingen L. Dijkshoorn en L. van Leeuwen.

X. De rondvraag naar Art. 41 D. K. O. heeft met bevredigenden uitslag plaats. Eene vraag van eene der kerken, wijl niet rakende een concreet geval, wordt niet beantwoord. Naar de vordering der ineensmelting in nog niet saamgesmolten kerken wordt onderzoek gedaan. In de volgende vergad. zal door al de betrokken Kerken gerapporteerd worden, wat er ter bevordering der plaatselijke ineensmelting den laatsten tijd is gedaan en hoe het daarmee staat.

XI. Mededeeling wordt gedaan van ingekomen Collecten. Al de Kerken der Classe hebben voor de Vrije Universiteit gecollecteerd en die collecte afgedragen. De volg. vergadering zal de collecte voor het Provinciale Weeshuis te Middelharnis gestort moeten worden.

XII. De Kerk te Maasland wordt aangewezen om de volg. vergad. samen te roepen. Datum: Dinsdag 23 Febr. 1915. Praeses zal zijn Ds. Sluijter.

XIII. De rondvraag levert niets bijzonders op.

XIV. De korte notulen worden gelezen en goedgekeurd.

XV. De vergadering wordt op de gebruikelijke wijze gesloten.

Op last der Classe,
J. J. BERENDS, *adj.-Scriba.*

Buitenland.

Engeland. Een begin van waardeering van het Calvinisme in een Methodistisch orgaan.

In een Methodistisch orgaan lazen wij dezer dagen de opmerking, dat er aanwijzingen zijn die recht geven tot het constateeren van het feit, dat er wijziging plaats heeft gevonden in de gedachten die men in Engelsche Christelijke kringen koestert omtrent de eigenschappen Gods.

De menschen, zoo lezen wij in het blad dat wij op het oog hebben, zijn zoo gereed geweest om zich te verheugen in het Vaderschap van God, dat zij de souvereiniteit Gods over het hoofd hebben gezien. Troost vindend in Zijn teederheid en liefde, vergat men, dat er heil is in het vertrouwen op den machtigen God, die allen tegenstand breken kan. In een artikel in de *Biblical World* wordt dat onderwerp besproken onder het hoofd: »Heeft het Calvinisme een toekomst"?, waarbij onder Calvinisme niet de predestinatieleer is te verstaan »van den gewonen man«, maar het systeem, hetwelk gegrond is op de Evangelische waarheid, dat God het hoogste wezen is, die als onbetwist Souverein over allen regeert — dat zijn wil geschiedt en zijn Rijk zal komen«. Hier staan wij, zoo wordt voorts betoogd, van aangezicht tot aangezicht tegenover den Almachtigen Heerscher en Beheerscher, met zijn wegen vol mysterie, terwijl de aanschouwing van zijn macht en volmaaktheden wel leiden mag tot aanbiddende toewijding. Zulk een toewijding werd kennelijk gesymboliseerd door het blazoen van Jan Calvijn zelven, hetwelk onlangs kort beschreven werd als een hand, welke een brandend hart omklemd houdt met het devies: »Ik geef U alles«.

Deze uiting in een Methodistisch blad geeft veel te denken. De hedendaagsche Schriftcritiek heeft in de kringen van het Methodisme heel wat bedorven; er gingen reeds stemmen op, pleitend voor het gebed ten behoeve van afgestorvenen. Het getal leden der Methodistische kerken nam in de laatste jaren onrustbarend af. Zou men nu een redmiddel tegen de kerkontbindende elementen gaan zoeken in het Calvinisme?

Frankrijk. Gebrek aan geld voor de Zending. Een verzoek tot het houden van bidstonden afgewezen.

Dat de »Parijsche Missie« door den oorlog in het gedrang komen zou, is te verstaan. De gaven die uit Frankrijk en uit het buitenland haar toevloeiden, hielden van lieverlede op. De bankiers dier Zending konden nog slechts kleine uitbetalingen doen. Het waarborgfonds dat nog te Londen aanwezig was voor de beide Zuid-Afrikaansche zendingsvelden, werd reeds opgeteerd. Een Parijsche vriend heeft 5000 francs voor de Zending op Madagascar geleend. Eenige duizenden francs werden door Geneefsche Zendingsvrienden verstrekt; Engelsche Christenen hebben op zich genomen eenigermate de Zending te Leonto en aan de Zambesi te steunen. Maar de Zending in de Congo, Senegal, Tahiti en Nieuw-Caledonie is zonder middelen. De organen der Zending worden niet meer uitgegeven, met uitzondering van de *Journal des Missions*, dat op acht kleine bladzijden is teruggebracht. De pensioenen der oude Zendelingen, de tractementen van Zendelingen en Zendingsonderwijzers zijn verminderd. Sommige Zendelingen die met verlof in Frankrijk waren, zochten een plaats als predikant.